

EMI YAGI

VENUS JA MINÄ

SUOMENTANUT RAISA PORRASMAA

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Suomentaja kiittää lämpimästi käännöstyötä tukenutta
Taiteen edistämiskeskusta sekä Antti Valkamaa, Eija Sammallahtea
ja Pirjo-Riitta Kuusikkoa käännöksen kommentoinnista.

Sivun 49 sitaatti on Paul Eluardin runosta ”Liberté” (”Vapaus”),
josta on poistettu u-kirjaimia. Suomentanut Aale Tynni. (Suom. huom.)

Japaninkielinen alkuteos
『休館日の彼女たち』
Kyukanbi no kanojotachi

© Emi Yagi, 2023

All rights reserved.

Original Japanese edition published by Chikumashobo Ltd., Tokyo.

Finnish language translation rights arranged with Chikumashobo Ltd.
through The English Agency (Japan) Ltd and New River Literary Ltd.

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

ISBN 978-951-1-48855-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

SIELLÄ JUMALATAR OLI. Seisoi kahdeksankulmaisessa huoneessa uhkeat raajat taidokkaaseen poseeraukseen taivutettuna.

”Öh... päivää.”

”Ai sinä. Tervetuloa.”

Ääni oli yllättävän käheä, mezzosopraanon ja alton väliltä, mutta lähempänä alttoa. Jos hän siis olisi laulanut kuorossa.

Ojensin suosittelukirjeen, johon kuraattori heti tarttui levittääkseen sen auki jumalattaren edessä. Jäykistyin niille sijoilleni. Aikoiko hän ojentaa kirjeen naiselle? Jumalatar ei kuitenkaan vaikuttanut kiinnostavan hämmennykseeni sen kummempaa huomiota vaan puhkesi kohta jälleen puhumaan.

”Vai Horauchi-san. Voisinko kutsua sinua Horaksi?”

Nyökkäsin. Yllättävän lempinimen julistaminen aiheutti hetkellisen hämmennyksen, mutta eihän minulla toisaalta ollut mieluista kutsumatapaa. Jumalatar siristi silmiään. Silmiä vailla mustuaisia.

”Haluan, että minua kutsutaan Venukseksi eikä Afroditeksi kreikkalaisten myyttien mukaan, sillä olen syntynyt Roomassa. Venuskin toki on englantiin pohjaava nimi.”

Nyökkäsin taas. Venus siristeli silmiään vielä lisää. Kasvoille veistetty hymy huokui ylenpalttisena.

”No niin. Enhän puhu liian nopeasti? Osuuko puheeni yksiiin yliopistossa oppimiesi sääntöjen kanssa? Kerro empimättä, jos se ei noudata niitä.”

”Ei huolta... Latinaasi on oikein helppo ymmärtää.”

Se on kuin oppikirjasta, lisäsin hetken epäröityäni ja hieroin sitten kämmenellä sadetakkiani. Olin yltä päältä hiessä.

”Hyvä kuulla. Niinpä, se saattaakin olla oppikirjamaista. Kie-
leni on ajalta, jolloin kukaan ei osannut kuvitellakaan, että Roo-
man imperiumi vielä joskus hajoaisi. Ajalta ennen kuin italia ja
ranska ja muut kielet syntyivät latinan pohjalta.”

Venus nauroi äänekkäästi. Alastomat valkoiset hartiat tai
ohuen rasvakerroksen verhoama vatsa eivät liikahtaneetkaan.
Taisi olla sääntönä, ettei marmorinen keho liikkunut kaulasta
alaspäin.

Osa-aikapesti ei ollut ollenkaan hullumpi. En vain ollut kos-
kaan kuullutkaan moisesta työstä. Minua oli suositellut työhön
professori, jonka opetukseen olin osallistunut yhden ainoan
kurssin verran.

Jäin junasta pois tutulla asemalla ensi kertaa vuosiin, ohi-
tin tulivuorenpurkauksen lailla kuohuvan liikenneympyrän ja
astuin yliopiston portista sisään. Nousin rinnettä ohi opiskelija-
tyttöjen, jotka olivat verhoutuneet keskenään samanlaisiin pyja-
maa muistuttaviin asuihin, ja astuin kampuksen pohjoisraken-
nuksessa sijaitsevaan tutkijankammioon, missä silmäni osui-
vat vanhuuttaan kulahtaneeseen, ruohonvihreään mattoon.
Sen ilmeetön pinta imi itseensä sisäpihalta kajahtelevat, kaiketi
uusien opiskelijoiden päästämät riemunkiljahdukset. Mattoa
tuijottaessani eteeni työnnettiin suosituskirje. Yliopiston nimi
oli painettu kuoreen. Nostin katseeni ja kohtasin professorin
tutut kasvot.

Kirjeeseen tarttuneet käteni jäivät kuitenkin koholleen
ilmaan.

”Anteeksi, mutta en tiedä, onko minusta siihen.”

”Keskustelutaidossa ei sinua pätevämpää löydy. Elävien jou-
kosta ainakaan.”

Professori tuntui puhuvan takanani olevalle ihmiselle.

”Ajattele tätä kotiopeettajan tapaisena pestinä. Tai oikeastaan
se on sitäkin helpompaa. Riittää, että osaat puhua.”

”Mutta vastapuoli on natiivipuhuja. Ja sitä paitsi...”

Miten sen puhumisen laita sitä paitsi olisi? Äänettömät sanani kuitenkin kimposivat alas keltaisesta muovipinnasta kuin suihkulähteen vesipärskeet sulkeutuvassa puistossa. Vetäessäni henkeä ja suipistellessani suutani professori vaikutti sukelta-
neen näkymättömään lähteeseen, sillä hän nytkähteli hieman ylös alas sen näköisenä kuin olisi puistellut vettä korvistaan ja kääntyi sitten kohti peiliä korjatakseen takkinsa kaulusta. Kes-
kustelu vaikutti olevan lopussa. Astelin pois yliopistolta kun en muutakaan voinut. Pyjamamatytöt istuskelivat penkeillä raken-
nuksen edessä mutustelemassa samanlaisia voileipiä.

Museo oli lyhyen bussimatkan päässä. Löysin lopulta perille professorilta saamaani karttaa silmäillen. Bussista jäätyäni käve-
lin loppumatkan luunvalkeiden magnolian terälehtien valtaa-
massa maisemassa, missä kukkivia pensaita kohosi niin asuin-
talojen kuin liikkeidenkin luona. Betonirakennuksessa ei ollut
juuri lainkaan ikkunoita ja pronssiset ovet olivat ajan patinoi-
mat, niin että talo näytti pikemminkin purkutuomiota odotta-
valta opiskelija-asuntolalta kuin paikalta, johon oli koottu eri
aikojen kulttuuriperintöä ympäri maailmaa. Ohitin SULJETTU-
kyltin ja kaivoin takaovelle päästyäni kännykkäni esiin soittaak-
seni minulle annettuun numeroon. Puhelin hälytti kahdesti, ja
minä noudatin kuulemaani pyyntöä astua sisään. Ihan kuin oli-
sin menossa henkilökunnan juhliin.

Täällä ei ilmeisesti otettu vastaan museovieraita, eläviä olen-
toja ainakaan. Kenties näyttelyesineiden varjelemiseksi sisällä
oli koleaa kuin ruumishuoneella. Lääkemäinen haju oli syöpy-
nyt kaikkialle, niin lattiaan kuin seiniinkin. Atriumsalin kat-
toon rauhoittuneet kynttiläkruunut ja riveissä komeilevat kau-
niit maitolasiset valaisimetkin olivat tänään pimeinä, kääntäneet
kasvonsa pois. Ohitin lasivitriineihin asetellun näyttelyn, jossa
näkyi fossiileita ja keramiikkaesineitä. Pääsisäänkäynnin nari-
kalla huomasin ilmoituksia lapsille suunnatuista tapahtumista

ja paikallisista kirpputoreista, mutta pidettiinköhän sellaisia todella? Kokoontuivatko lapset oikeasti jossakin päin maailmaa noihin väsähtäneisiin ilmoituksiin kirjoitettuina ajankohtina tekemään tieteellisiä kokeita, kaupattiinko pyhäkön edessä vanhoja villapaitoja ja äänitteitä?

Haalistunutta kalenteria muistuttavassa näkymässä ainoa liikkuva asia oli edelläni asteleva kuraattori.

”Varothan askeliasi.”

Mies käännähti katsomaan taakseen, aivan kuin olisi ennakoanut minun kompuroivan portaissa helmoihini. Kuraattori Hashibami oli hirvittävän komea mies. En tiennyt hänen ikäänsä, mutta valkoiseen paitaan ja kapeisiin housuihin verhoutunut hahmo heijasteli sellaista kauneutta kuin hän olisi ollut pikemminkin jumalten erikseen valmistama luomus eikä pelkkä ihminen. Puristin suosituskirjettä taskussani. Komeat miehet saivat oloni hankalaksi. Etenkin kasvoiltaan kauniit ja ystävälliset tai ainakin ystävällisiltä vaikuttavat miehet.

Samoin kuin tiedemies tuo esiin, että valo on samanaikaisesti sekä värähtelevää aaltoliikettä että hiukkasia, taisi vasen käteni olla aloitteellinen ja myötävaikuttaa kuraattorin havaintoon, että ilman varoitusta voisin todellakin kompastua. Olin nimittäin alkanut haroa sadetakkini helmaa. Päästyämme portaat ylös ovi avautui edessämme ja tunsin, miten kaarevat ikkunat vetivät minua puoleensa. Ulkopuolelta en ollut havainnut, että rakennuksen keskelle jäi puita ja pieni lampi. Piskuista sisäpihaa kiertävä käytävä tulvi läpikuultavaa valoa. Hashibami osoitti pylväisiin ikuistettuja kukkakimppujen kohokuvia ja selitti: ”Tämä rakennus on näillä tienoin asuneen vauraan suvun kartano, joka saatiin lahjoituksena. Tänään ovet ovat kiinni, mutta toisessa kerroksessa on omistajalta jäänyttä esineistöä.”

Yhdestä näyttelyhuoneesta kantautui puhallin- ja jousisoittimen säveliä. Pehmeästi kohoava oboen hypähtely, vanhat muistot puunuijalla esiin kaivava patarumppujen kumina. Ohittaes-

samme oven, johon oli kaiverrettu simpukankuorikuvioita, sen takaa tulvahti vuoroveden kostea aromi ja aaltojen kohinaa. Erään oven alta pisti esiin norsunluunväristä pitsiä. Vapaa-päivästään nauttivan, minulle tuntemattoman museon profiili levittäytyi edessäni.

Huone oli aivan talon perällä. Hashibami valitsi raskaasta nipusta yhden avaimen ja työnsi sen lukkoon, joka loksautti, ja ovi aukeni. Yritin olla huomioimatta käytävän lasi-ikkunoihin epämääräisesti heijastuvaa keltaista sadetakkaa ja suuntasin katseeni sisään ovesta.

”Käy sisään, ole hyvä.”

Täällä olisi ilmeisesti työpaikkani. Vuoroja oli vain yksi viikossa eikä kokemusta vaadittu, mutta tyydyttävä latinan keskustelutaito olisi välttämätön. Työn sisältö: roomalaisen Venus-patsaan kanssa keskusteleminen. Silmäilin näyttelysalia vasta nyt ensi kertaa. Liikutin silmäteriäni silmän reunoja pitkin vaihtamalla, niin ettei jumalatar huomaisi.

Huone oli kuin myyttien maailmasta. Naiset seisoivat tähtikuvioita muistuttavassa asetelmassa jalustoillaan kupolimaisesta katosta laskeutuvassa valossa. Tännepäin tiiraileva Hera, Diana metsästyskoirineen, haarniskaan sonnustautunut Minerva. Kahdeksan jumalatar suoraan kreikkalaisista ja roomalaisista myyteistä. Verettömät, valkoiset huulet kutoivat tylsistyneinä pitsimäistä kuviota, kenties se oli muinaiskreikkaa tai jotakin muuta muinaiskieltä. Minua odottanut jumalatar seisoj kahdeksankulmion taimmaisessa nurkassa, siellä missä nuo puheliaat pitsikuviot kasaantuivat toistensa päälle vajotakseen varjoihin.

”Voi anteeksi”, Venus puhkesi jälleen puhumaan. Hänen leukansa liikkui hyvin pehmeästi hartioiden pysyessä täysin jäykkinä.

”Hae tuoli Horalle, Hashibami. Eihän häntä nyt sovi seisottaa.”

Kuraattori kävi noutamassa näyttelyhuoneen nurkasta ilmeisesti museovalvojaa varten varatun istuimen. Hän oli palaa-

massa takaisin jumalattaren rinnalle, kun altoääni ilmoitti: ”Kiitoksia, voit poistua.”

”Mutta...” miehen latinassa oli itsepäisen painostava sävy.

”Ei huolta, kutsun sinut, jos on asiaa”, jumalatar jatkoi. ”Sulje ovi. Kunnolla.”

Hashibami vilkuili minua mutta lähti lopulta kohti uloskäyntiä, missä kumarsi ennen kuin sulki oven perässään. Jäykien askelten loitottua jumalatar kehotti: ”Istu.”

Istahdin tuolille ja kohotin kasvoni, mutta laskin ne saman tien. Silmäni olivat juuri sillä korkeudella, että kohtasin alaspäin katselevan jumalattaren katseen.

Hän totta vie näytti rakkauden ja kauneuden ilmentymältä. Korokkeella uhkea vartalo taipui upeaan s-kurviin. Symmetrisistä, hymyilevistä kasvoista oli huolella raavittu pois kaikki persoonalliset piirteet; niistä puuttuivat suupielten hymyrypyt ja silmäkulmien rypyt, ja toisaalta niihin oli kaiverrettu hienoinen antautuminen onnen pauloissa, mikä sai hänet näyttämään entistäkin elegantimmalta ja myyttisemmältä. Vaatteet laskotuivat kauniisti täysin paikalleen jäykistyneinä, vailla todellista pyrkimystä peittää vartaloa, eivätkä uhkea rintamus ja pyöreä lantiokaan todella jääneet piiloon, mikä sai minut levottomaksi. Kauniiden kurvien rinnalla oma olemukseni tuntui kovin hintelältä. Liikahdin, ja jumalatar kysyi: ”Eikö tuoli ole sinulle sopiva?”

”Ei huolta”, vastasin refleksinomaisesti ja ponnistelin saadakseni mahdollisimman miellyttävän hymyn kasvoilleni.

Vastaus ei kuitenkaan tuntunut riittävän. Venus esitti saman kysymyksen uudestaan sävyllä, joka kuulosti siltä kuin hän olisi tarkistanut näpistelystä kiinni jääneen lapsen taskuja.

”Hora, onko se tuoli mukava?”

”Ihan hyvä.”

”Kuule, etkö käynyt jotain koulua, jossa opit sentään latinan perussanaston? Kerro nyt, onko se tuoli mukava. Juuri sinulle.”

Tiedostin ensimmäisen kerran istuimen syvyyden. Sitten oman selkärankani asennon ja missä kantapäätäni roikkuivat. Kuin olisin hapuillut sormellani röntgenkuvaa.

”Istuin on ehkä vähän korkealla.” Vastaus tuntui hieman töksähtävältä, joten lisäsin: ”Koska jalkani ovat niin lyhyet.”

”Kiitoksia, kun kerroit. En voi tietää, sillä en ole koskaan istunut tuolilla. Kutsupa Hashibami tuolla kellolla.”

Löysin ohjeiden mukaan aivan verhojen vierestä pienen hopeisen kellon, jota heilautin arastellen. Huulet, jotka eivät olleet kuivumista tai haavaumia kokeneet, aaltoilivat taas.

”En tiedä jalkojesi pituudesta, mutta joka tapauksessa sinun ei tarvitse sillä tavoin vähätellä itseäsi.”

Jumalatar hymyili. Jäykistyin paikalleni. Kuin veistos.

Askelet lähestyivät ovea, joka pian aukesi. Venus kehotti kuraattoria tuomaan uuden tuolin. Kiitellessään alaisensa nopeaa reagoimista ja antaessaan tarkkoja ohjeita tuolin koosta Venus toimi kuin erinomainen esihenkilö. Jos hän siis olisi ollut töissä tässä museossa.

Oven pamahdettua kiinni jumalatar odotti hetken ja alkoi sitten taas puhua.

”Niin ja kiitos kun tulit. Osaat latinaa todella erinomaisesti. Kun Hashibami kysyi opettajaltasi, hän suositteli sinua heti ensimmäisenä. Olet kuulemma todella taitava.”

”En nyt sentään.”

Huokaisin hieman kuin päästäkseni vitivalkoisia silmiä pakoon.

”Sanon niin, koska olet.”

Hänen sanoissaan ei ollut epäröintiä.

”Olet kuulemma valmistunut yliopistosta. Oletko nyt jatko-opiskelijana?”

”En nyt sentään, teen vain ihan yksinkertaista työtä.”

Yritin hakea ilmaisia, joita olisi tässä tilanteessa pitänyt liittää mukaan. Sanat kuitenkin katosivat samaa tahtia, kun epä-

toivoisesti jahtasin niitä, tai putosivat surumielisinä pois, kunnes vaikenin sadetakkini sisällä. Samalla aloin jo hieman toivoa saavani potkut koko pestistä. Venus kuitenkin mutisi: ”Yksinkertainen työ on hyvä juttu”, ja alkoi sitten selittää työnkuvaani.

Työn sisältö ja ehdot eivät poikenneet professorilta kuulemastani mitenkään. Tehtäväni oli keskustella jumalattaren kanssa. Työvuorot olisivat maanantaisin, koska museo oli silloin suljettu. Maanantain osuessa viralliselle vapaapäivälle museo oli auki, joten töitä olisi seuraavana päivänä, jolloin se oli taas kiinni. Työmatkakulut korvattaisiin. Koeaika olisi kolme kuukautta.

”Jos et pääse tulemaan, riittää, että ilmoitat kaksi päivää etukäteen. Sairastumisen tai huonon sään sattuessa samana päivänäkin riittää.”

Nyökyttelin vastaukseksi. Opiskeluaikoina olin tehnyt puolisen vuotta osa-aikatyötä kotiopettajana perheessä, joka oli ollut hyvin tiukka ajoituksista, niin että junien seisossa lumimyräkän takia ryntäsin kiireellä bussiin ja matkasin alakouluikäisen oppilaani luo, samalla kun varpaani turtuivat tunnottomiksi kylmissä ja märissä sukissa. Soitin ovikelloa ajoissa, mutta oppilaani äiti totesikin: ”Haluan antaa hänen leikkiä lumessa, kun sitä nyt kerrankin on”, ja vaihtoi siltä seisomalta opetuspäivää. Jäin tuokioksi katselemaan, miten oppilaani ja perheen kultainennoutaja juoksentelivat ympäri pihaa muhkeissa Montbellin untuvatakeissa, jotka olivat vieläpä samanväriset. Lumen peittämä puutarha oli lähes parin tenniskentän kokoinen.

Niihin kokemuksiin verrattuna tämä työ tuntui ehtojensa puolesta paljon lupaavammalta. Jumalatar ei ainakaan muuttaisi kehnon sään takia suunnitelmiaan. Marmoriveistos tuskin astahtaisi äkkiarvaamatta alas jalustaltaan...

Haparoin kuitenkin yhä syytä luopua tarjotusta työstä. Se ei tuntunut ollenkaan juuri minulle sopivalta. Jumalatar oli kaunis ja kovin alaston, minä taas turhankin lämpimästi pukeutunut.